

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เหตุผลที่เลือกประชากรในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงตามสายและเป็นที่ตั้งของศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 2 ในสังกัดอยู่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 200 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Simple Random Sampling ซึ่งเป็น Probability Sampling โดยสุ่มจากบ้านเลขที่ใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลบ้านโหนด และตำบลมะขามหย่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากสมมติฐานการวิจัยทั้ง 4 ข้อ ได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 การเปิดรับความรู้ทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล ทำให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติและการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร

ตัวแปรอิสระ คือ การเผยแพร่ความรู้ทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล

ตัวแปรตาม คือ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนทางด้านการสุขาภิบาลอาหาร

สมมติฐานข้อที่ 2 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ อันได้แก่ อายุ การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดรับข่าวสารทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล

ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตัวแปรตาม คือ ระดับการเปิดรับข่าวสารทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล

สมมติฐานข้อที่ 3 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ อันได้แก่ อายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนทางด้านการสุขาภิบาลอาหาร

ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตัวแปรตาม คือ ระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนทางด้านการสุขาภิบาลอาหาร

สมมติฐานข้อที่ 4 ระดับความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และการปฏิบัติตนทางด้านการสุขาภิบาลอาหาร

ตัวแปรอิสระ คือ ระดับความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหาร

ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติและการปฏิบัติตนทางด้านการสุขาภิบาลอาหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเทปบันทึกเสียง เรื่องความรู้ เกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหาร โดยใช้ชื่อรายการว่า "คุยเฟื่องเรื่องอาหาร" เป็นช่องทางในการให้ความรู้ เรื่องการสุขาภิบาลอาหารแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยออกอากาศทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการ เปิดรับและความคิดเห็น เกี่ยวกับสื่อเสียงตามสาย รวมทั้งความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหารของประชาชน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

แบบสัมภาษณ์ชุดแรกใช้สัมภาษณ์ก่อนออกกระจายเสียงทางสื่อเสียงตามสาย (Pretest) แบ่งเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจของผู้รับการสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ฐานะทางเศรษฐกิจ และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการ เปิดรับข่าวสารทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล รวมทั้งความคิดเห็น เกี่ยวกับสื่อเสียงตามสายของเทศบาล

ตอนที่ 3 เป็นการวัดระดับความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารของประชาชน มีคำถามทั้งหมด 20 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นการวัดทัศนคติด้านการสุขาภิบาลอาหารของประชาชน มี 20 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นการวัดการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหารของประชาชน มี 20 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

ส่วนแบบสัมภาษณ์ชุดที่สอง ใช้สัมภาษณ์ เมื่อออกอากาศรายการความรู้ด้านการสุขภาพ อาหารเรียบร้อยแล้ว (Posttest) แบ่งเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังรายการ "คุยเฟื่องเรื่องอาหาร" ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

ตอนที่ 2-4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตนด้านการสุขภาพอาหาร ซึ่งคำถามคำตอบเหมือนกันทุกประการกับคำถามคำตอบในชุด Pretest แต่มีการสลับข้อของคำถามคำตอบ เพื่อป้องกันการจำได้

ลักษณะคำถามของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด เป็นแบบปรนัยมีตัวเลือก ซึ่งมีลักษณะ Close end

ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการสุขภาพอาหารตรวจ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
2. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และนำไปทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
3. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยคำนวณหาเฉพาะในส่วนที่สามารถวัดออกมาเป็นคะแนนเท่านั้น คือส่วนของการวัดความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตนด้านการสุขภาพอาหาร สำหรับในส่วนของข้อเท็จจริง ได้แก่ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ และการเปิดรับข่าวสาร

ทางลือ เลียงตามสายนั้น ผู้วิจัยเพียงแต่ปรับปรุงถ้อยคำและสำนวนที่ใช้สื่อความหมายให้ถูกต้อง ชัดเจนขึ้น เท่านั้น

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือพิจารณาจากค่าความเที่ยง (Reliability) ซึ่งเครื่องมือในส่วนที่ต้องทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การวัดความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหาร การให้คะแนนเป็นแบบ 0,1 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.72 โดยใช้สูตร KR-20 (วิเชียร เกตุสิงห์ 2526 : 139)

$$KR-20, r = \frac{\cdot n}{n-1} \left(\frac{\sum S_i^2 - \sum pq}{\sum S_i^2} \right)$$

ส่วนที่ 2 การวัดทัศนคติด้านการสุขาภิบาลอาหาร การให้คะแนนเป็นแบบการประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 Scale คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เจย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหา Coefficient Alpha (α) ได้เท่ากับ 0.70 โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(\frac{1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma_x^2}}{\sigma_x^2} \right)$$

ส่วนที่ 3 การวัดการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร การให้คะแนนเป็นแบบ 0, 1 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.64 โดยใช้สูตร KR-20

$$KR-20, r = \frac{n}{n-1} \left(\frac{\sum S_i^2 - pq}{\sum S_i^2} \right)$$

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงแรก เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้น Pretest จำนวน 200 คน ในวันที่ 20-28 ธันวาคม พ.ศ. 2531

ช่วงที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้น Posttest กับกลุ่มตัวอย่างเดิม จำนวน 200 คน ในวันที่ 1-8 มีนาคม พ.ศ. 2532

เกณฑ์การให้คะแนน

หมวดของความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารนั้น การให้คะแนนมีดังนี้

ตอบถูกต้อง	=	1	คะแนน
ตอบผิด	=	0	คะแนน

หมวดทัศนคติด้านการสุขาภิบาลอาหาร การให้คะแนนเป็นแบบประมาณค่า คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เจย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนนมีดังนี้

คำถามด้านบวก การให้คะแนน คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5	คะแนน
เห็นด้วย	=	4	คะแนน
เจย ๆ	=	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1	คะแนน

คำถามด้านลบ การให้คะแนน คือ

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	=	4	คะแนน
เฉย ๆ	=	3	คะแนน
เห็นด้วย	=	2	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1	คะแนน

หมวดการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร การให้คะแนนมีดังนี้

ปฏิบัติถูกต้อง	=	1	คะแนน
ปฏิบัติไม่ถูกต้อง	=	0	คะแนน

หมวดการเปิดรับข่าวสารทางสื่อเสียงตามสายวัดจากคะแนนรวมของความเห็นในการรับฟังต่อสัปดาห์ (0-7 วัน) กับจำนวนครั้งของการรับฟังในแต่ละวัน (0-3 ช่วง) แบ่งเป็น 3 ระดับเท่า ๆ กัน ดังนี้

ระดับการเปิดรับสูง	=	16-21	คะแนน
ระดับการเปิดรับปานกลาง	=	8-15	คะแนน
ระดับการเปิดรับต่ำ	=	0-7	คะแนน

หมวดฐานะทางเศรษฐกิจวัดจากคะแนนรวมของรายได้เงินเดือน, การมีบ้านพักอาศัย, การมีรถยนต์ส่วนตัว, และ เครื่องเล่นวีดีโอ เทป การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ช่วงเท่า ๆ กันดังนี้

ฐานะทางเศรษฐกิจดี	=	25-36	คะแนน
ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง	=	13-24	คะแนน
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	=	1-12	คะแนน

โดยการให้คะแนนแต่ละตัวแปรย่อยดังนี้

รายได้/ เงิน เดือน ต่ำกว่า 3,000 บาท	=	1	คะแนน
3,001 - 5,000 บาท	=	2	คะแนน
สูงกว่า 5,000 บาท	=	3	คะแนน

การมีบ้านพักอาศัย

บ้านของผู้อื่นหรือบ้านพักของหน่วยงาน	=	1	คะแนน	
บ้านเช่า	=	2	คะแนน	
บ้านของตัวเอง	=	3	คะแนน	
การมีรถยนต์ส่วนตัว	ไม่มี	=	1	คะแนน
	มี	=	2	คะแนน
การมีเครื่องเล่นวีดีโอ เทป	ไม่มี	=	1	คะแนน
	มี	=	2	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งข้อมูลด้านการเปิดรับข่าวสารทางสื่อเสียงตามสายของเทศบาล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ
2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงในระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร ก่อนและหลังการเปิดรับสื่อ โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ย (T-Test) โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. เปรียบเทียบเพื่อดูความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ กับระดับการเปิดรับข่าวสาร

ทางสี่เหลี่ยมตามสายของเทศบาล โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient)

4. เปรียบเทียบเพื่อดูความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ต้องการศึกษาคือ สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ได้แก่ อายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวกับ ระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient)

5. เปรียบเทียบเพื่อดูความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ระดับความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหาร กับทักษะคิดและการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficient)

กรรมวิธีทางข้อมูล

เมื่อทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ใช้การประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistics Package for the Social Sciences)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย